Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA M. KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*] SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 31. maijā[1]

Lieta C-169/15

Montis Design BV
pret
Goossens Meubelen BV

(Benelux Gerechtshof (Beniluksa tiesa) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Autortiesības un blakustiesības — Aizsardzības termiņš — Autortiesību beigšanās un atjaunošana

1. Strīdā starp uzņēmumiem *Montis Design BV* un *Goossens Meubelen BV* (turpmāk tekstā – attiecīgi "*Montis*" un "*Goossens*") *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) uzdeva[2] *Benelux Gerechtshof* (Beniluksa tiesa) jautājumu par to, kā interpretēt Protokola par grozījumiem Vienotajā Beniluksa dizainparaugu likuma (turpmāk tekstā – "Protokols")[3], ar ko tika atcelts minētā likuma (turpmāk tekstā – "VBDL") 21. pants, U panta 2. punkta piemērošanu.

2. Pirms nolēmuma par *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) jautājumu pieņemšanas Beniluksa tiesa iesniedza Tiesā trīs prejudiciālus jautājumus, jo tā uzskata, ka strīda risinājums ir atkarīgs no Direktīvas 93/98/EEK[4] interpretācijas.

3. Strīda pamatā ir VBDL 21. panta 3. punkts, saskaņā ar kuru autortiesību uz dizainparaugiem, kas saistītas ar dizainparaugu aizsardzību, īpašnieki zaudēja savas autortiesības, ja neiesniedza deklarāciju par tiesību uzturēšanu. Šīs formalitātes neizpilde automātiski nozīmēja to, ka šīs tiesības kļuva par sabiedrības īpašumu.

4. Tā kā šis likums tika kritizēts par tā nesaderību ar Bernes konvenciju[5], Beniluksa likumdevējs 2002. gadā VBDL 21. panta 3. punktu atcēla. Tomēr Protokolā par grozījumiem netika noteikts pārejas režīms, nedz arī paskaidrots, kas notiks ar autortiesībām, kuras saskaņā ar VBDL bija beigušās.

5. Tikmēr ar Direktīvu 93/98 visās dalībvalstīs tika saskaņots autortiesību termiņš, pagarinot aizsardzības termiņu līdz septiņdesmit gadiem pēc autora nāves, nenosakot īpašniekiem pienākumu iesniegt "deklarācijas par tiesību uzturēšanu" vai līdzīgus pieteikumus. Turklāt Direktīvā 93/98 konkrētos apstākļos tika paredzēts atjaunot sabiedrības īpašumā esošo autortiesību spēkā esamību.

1 — Oriģinālvaloda – spāņu.

2 — 2013. gada 13. decembra lēmums par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanu pieņemts saskaņā ar 1965. gada 31. marta Līguma par Beniluksa tiesas izveidošanu un statusu 6. pantu.

3 — *Protocol houdende wijziging van de Eenvormige Beneluxwet inzake tekeningen of modellen*, kas parakstīts Briselē 2002. gada 20. jūnijā.

4 — Padomes 1993. gada 29. oktobra direktīva par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņu saskaņošanu (OV 1993, L 290, 9. lpp.).

5 — Bernes konvencija par literāru un mākslas darbu aizsardzību (1971. gada 24. jūlija Parīzes akts), kurā grozījumi izdarīti 1979. gada 28. septembrī (turpmāk tekstā – "Bernes konvencija"). Skat. spāņu valodas versiju http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/treaties/es/berne/trt_berne_001es.pdf [latviešu valodas versija http://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/5].

6. Iesniedzējtiesa būtībā Tiesai jautā par Direktīvas 93/98 ietekmi uz strīdu. It īpaši tā vēlas noskaidrot, vai saskaņā ar šo direktīvu beigušās autortiesības (jo nav izpildīta VBDL noteiktā formālā prasība) ir jāatjauno un, ja tas tā būtu, – no kāda brīža.

I – Atbilstošās tiesību normas

A – *Eiropas Savienības tiesības*

7. Dalībvalstu tiesību sistēmu tuvināšana intelektuālā īpašuma jomā galvenokārt tika veikta ar Direktīvu 93/98, kas vēlāk tika grozīta [6] un atcelta ar Direktīvu 2006/116/EK [7], ar kuru tika kodificētas iepriekšējās redakcijas.

8. Tā kā lietas fakti norisinājās laikā, kad Direktīva 93/98 vēl bija spēkā, ņemot vērā, ka pašlaik spēkā esošajā direktīvā pantu, kas attiecas uz šo lietu, saturs nav mainījies, turpmāk norādīšu atbilstošas šīs direktīvas tiesību normas.

9. Preambulas vienpadsmitais apsvērums ir formulēts šādi:

"tā kā lai nodrošinātu tādu maksimālu aizsardzību, kas reizē atbilstu iekšējā tirgus prasībām un vajadzībai radīt tādu juridisku vidi, kas veicina literāras un mākslinieciskas jaunrades harmonisku attīstību Kopienā, tad, saskaņojot autortiesību aizsardzības termiņu, tas jāparedz 70 gadi pēc autora nāves vai 70 gadi pēc tam, kad darbs likumīgi darīts pieejams publikai [..]".

10. Preambulas divdesmit septītais apsvērums ir formulēts šādi:

"tā kā iegūtu tiesību un likumīgi pamatotu cerību ievērošana pieder pie Kopienas juridiskās kārtības; tā kā dalībvalstis, saskaņā ar šo direktīvu atjaunojot autortiesības un blakustiesības, cita starpā var paredzēt to, ka noteiktos apstākļos nepiedzen maksājumus no personām, kas labticīgi izmantojušas attiecīgus darbus laikā, kad šādi darbi bijuši sabiedrības īpašums".

11. Saskaņā ar 1. panta 1. punktu:

"1. Literāru darbu vai mākslas darbu autortiesības saskaņā ar Bernes Konvencijas 2. pantu ir spēkā autora mūžu un 70 gadus pēc viņa nāves, neatkarīgi no tā, kad darbs ir likumīgi darīts pieejams publikai.

12. 10. panta "Piemērojums laikā" 2. un 3. punktā ir noteikts:

"2. Aizsardzības termiņi, kas paredzēti šajā direktīvā, attiecas uz visiem darbiem un tiesību objektiem, ko 13. panta 1. punktā minētajā dienā aizsargā vismaz viena dalībvalsts saskaņā ar attiecīgās valsts noteikumiem par autortiesībām vai blakustiesībām vai kas atbilst aizsardzības kritērijiem saskaņā ar Direktīvu 92/100/EEK [8].

6 — It īpaši ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīvu 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV 2001, L 167, 10. lpp.).

7 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra direktīva par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņu saskaņošanu (OV 2006, L 372, 12. lpp.).

8 — Padomes 1992. gada 19. novembra direktīva par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām, kas attiecas uz autortiesībām intelektuālā īpašuma jomā (OV 1992, L 346, 61. lpp.), kas ir grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra direktīvu (OV 2006, L 376, 28. lpp.).

3. Šī direktīva neskar nevienu izmantošanas gadījumu, kas noticis līdz 13. panta 1. punktā minētajai dienai. Dalībvalstis pieņem vajadzīgos noteikumus, lai jo īpaši aizsargātu trešo personu iegūtas tiesības."

13. Saskaņā ar 13. panta 1. punkta pirmo daļu:

"1. Dalībvalstis līdz 1995. gada 1. jūlijam ievieš normatīvos un administratīvos aktus, kam jāsaskan ar šīs direktīvas 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. un 11. pantu."

14. Dizainparaugu saskaņošana tika veikta ar Direktīvu 98/71/EK[9], kuras 17. pantā šo rūpnieciskā īpašuma tiesību saikne ar autortiesībām ("kumulācijas princips")[10] tiek reglamentētas šādi:

"Dizainparaugam, ko aizsargā dizainparauga tiesības, kuras reģistrētas dalībvalstī vai attiecībā uz dalībvalsti, saskaņā ar šo direktīvu ir arī tiesības uz aizsardzību atbilstīgi minētās valsts autortiesību likumam, sākot ar dienu, kurā dizainparaugs ir radīts vai kaut kādā veidā noteikts. Kādā mērā un ar kādiem nosacījumiem, ietverot prasīto oriģinalitātes līmeni, šādu aizsardzību piešķir, nosaka katra dalībvalsts."

B – *Bernes konvencija*

15. Lai arī Eiropas Savienība nav pievienojusies Bernes konvencijai, tā tai ir saistoša netieši – ar Līguma par ar tirdzniecību saistītajām intelektuālā īpašuma tiesībām (*TRIPS* līgums) starpniecību, kas iekļauts Marakešā parakstītā Līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu 1.C pielikumā, kura līgumslēdzēja puse tā ir[11].

16. Atbilstoši *TRIPS* 9. panta 1. punktam:

"Dalībvalstis ievēro Bernes Konvencijas (1971) 1.–21. panta un tās Pielikuma prasības. Tomēr šis Līgums Dalībvalstīm nedod tiesības vai neuzliek pienākumus attiecībā uz tiesībām, kas fiksētas šīs Konvencijas 6.(bis) pantā vai tiesībām, kas atvasinātas no tā."

17. Bernes konvencijas 5. panta 2. punktā ir paredzēts:

"2) Šo tiesību izmantošana un īstenošana nav atkarīga no jebkādām formalitātēm, šī izmantošana un īstenošana nav atkarīga arī no tā, vai valstī, kurā radīts darbs, ir noteikta aizsardzība. Tādējādi, izņemot šajā konvencijā paredzētos noteikumus, aizsardzības apjomu, tāpat kā aizsardzības līdzekļus, kas tiek nodrošināti autoram, lai aizsargātu viņa tiesības, regulē tikai tās valsts likumdošanas akti, kurā aizsardzība tiek pieprasīta."

C – *Beniluksa tiesības*

18. Saskaņā ar VBDL[12] 12. pantu dizainparauga reģistrācija ir spēkā piecus gadus no pieteikuma iesniegšanas dienas.

19. VBDL 21. panta 1. punktā (pirms tā atcelšanas) bija noteikts, ka dizainparaugs ar mākslinieciskām iezīmēm var tikt aizsargāts gan ar šo likumu, gan ar likumiem par autortiesībām, ja ir izpildīti to visu piemērošanas nosacījumi.

9 — Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 13. oktobra direktīva par dizainparaugu tiesisko aizsardzību (OV 1998, L 289, 28. lpp.).

10 — Skat. Direktīvas 98/71 preambulas astoto apsvērumu.

11 — Eiropas Kopiena to ir apstiprinājusi ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmumu 94/800/EK par daudzpusējo sarunu Urugvajas kārtā panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (1986.–1994.) (OV 1994, L 336, 1. lpp.)

12 — *Tractatenblad*, Nr. 1966, 13. lpp.

20. Saskaņā ar VBDL 21. panta 3. punktu (pirms tā atcelšanas) dizainparauga ar māksliniecisķām iezīmēm reģistrācijas svītrošana no reģistra vai ekskluzīvo tiesību, kas izriet no minētās reģistrācijas, beigšanās izraisa arī vienlaicīgu autortiesību uz dizainparaugu beigšanos, ja tiesības pieder tam pašam īpašniekam; tomēr tās nebeidzas, ja dizainparauga īpašnieks saskaņā ar 24. pantu [13] iesniedz īpašu deklarāciju par savu autortiesību uzturēšanu [14].

21. Pēc tam, kad *Hoge Raad* nosprieda, ka tiesību norma bija pretrunā Bernes konvencijas 5. panta 2. punktam, VBDL 21. un 24. pants tika atcelti ar Protokola U pantu [15].

22. Protokols ir stājies spēkā 2003. gada 1. decembrī, un tajā nebija paredzēts pārejas noteikums, nedz arī tika sniegtas norādes par iespējamām atcelšanas, kas radās to atpakaļejošā spēka rezultātā, sekām.

II – Tiesvedības rašanās fakti un prejudiciālie jautājumi

23. Beniluksa tiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādījusi *Hoge Raad* minētos tiesvedības rašanās faktus, kurus es aplūkošu.

24. Uzņēmums *Montis* kopš 1974. gada Nīderlandē ražo mēbeles. No 1983. gada tas pārdod atpūtas krēslu *Charly*, kura dizainu ir izstrādājis *Gerard van den Berg*. 1987. gadā uz šī atpūtas krēsla pamata viņš izstrādāja dizainu ēdamzāles krēslam *Chaplin*, kas arī tika laists tirgū.

25. 1988. gada 19. aprīlī *G. van den Berg* iesniedza starptautisku dizainparauga (Nr. DM/010786) reģistrācijas pieteikumu, tostarp attiecībā uz krēsliem *Charly* un *Chaplin*, norādot *Montis* kā dizainparauga īpašnieku un *Gerard van den Berg* kā dizaineru.

26. 1990. gadā *Gerard van den Berg* savas autortiesības uz abiem krēsliem nodeva *Montis*.

27. Beidzoties piecu gadu dizainparaugu reģistrācijas laikposmam (proti, 1993. gadā), *Montis* neiesniedza (bijušajā) VBDL 21. panta 3. punktā paredzēto deklarāciju par tiesību uzturēšanu. Piemērojot šo tiesību normu, autortiesības un tiesības uz dizainparaugu, kas piederēja *Montis*, beidzās 1993. gada 18. aprīlī.

28. 2008. gadā *Montis* cēla prasību pret *Goossens* par autortiesību uz krēsliem *Charly* un *Chaplin* pārkāpumu, jo *Goossens* savos mēbeļu veikalos piedāvā iegādāties krēslu *Beat*. *Goossens* iebilda, ka šīs autortiesības bija beigušās, jo netika iesniegta deklarācija par tiesību uzturēšanu, kas bija paredzēta (bijušajā) VBDL 21. panta 3. punktā.

29. *Montis* atbildēja, ka tā autortiesības tika atjaunotas, jo (bijušais) VBDL 21. panta 3. punkts tika atcelts 2003. gada 1. decembrī. Tas uzskatīja, ka atcelšanai bija atpakaļejošs spēks. Turklāt tas pakārtoti apgalvoja, ka tā tiesības tika atjaunotas ar atpakaļejošu spēku 1995. gada 1. jūlijā, proti, Direktīvas 93/98 10. panta 2. punktā, aplūkojot to kopsakarā ar 13. panta 1. punktu, noteiktajā datumā.

30. Ņemot vērā, ka pirmajā un apelācijas instancē pasludinātais spriedums bija daļēji nelabvēlīgs *Montis*, tas iesniedza kasācijas sūdzību *Hoge Raad*, kas apturēja tiesvedību līdz brīdim, kad Beniluksa tiesa pasludinās spriedumu par diviem tai iesniegtajiem prejudiciālajiem jautājumiem attiecībā uz (bijušā) VBDL 21. panta 3. punkta interpretāciju.

13 — Saskaņā ar 24. pantu 21. pantā paredzētā deklarācija bija jāiesniedz, samaksājot attiecīgo nodevu, gada laikā pirms ekskluzīvo tiesību uz dizainparaugu beigšanās.

14 — Saskaņā ar Kopējo Beniluksa valstu komentāru par prasību iesniegt deklarāciju par tiesību uzturēšanu (ģenerāladvokāts K. Timmermans [*C. Timmerman*] savu secinājumu 3.6. punktā Beniluksa tiesā) ir norādījis, ka "[..] šķita nepieciešams bargi sodīt par šādas deklarācijas neiesniegšanu; nedeklarētās autortiesības izbeidzas tajā pašā brīdī, kad tiesības uz dizainparaugu, ar ko tās bija saistītas".

15 — Skat. 3. zemsvītras piezīmi.

31. Tā kā Beniluksa tiesa uzskata, ka tās atbilde ir atkarīga no Eiropas Savienības tiesību (it īpaši Direktīvas 93/98 10. panta, aplūkojot to kopsakarā ar 13. panta 1. punktu) interpretācijas, šī tiesa ir uzdevusi Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [93/98] 10. pantā norādītais aizsardzības termiņš, aplūkojot to kopsakarā ar 13. panta 1. punktu, ir piemērojams autortiesībām, kas sākotnēji tika aizsargātas ar valsts autortiesību tiesisko regulējumu, bet formālas prasības (savlaicīgas) neizpildes dēļ, konkrētāk, (savlaicīgi) neiesniedzot deklarāciju par tiesību uzturēšanu, kā tas paredzēts (bijušajā) VBDL 21. panta 3. punktā, pirms 1995. gada 1. jūlija beidzās?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

vai Direktīva [93/98] ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj valsts tiesību normu, kas nosaka, ka autortiesības uz lietišķās mākslas darbu, kas beidzās pirms 1995. gada 1. jūlija formālas prasības neizpildes dēļ, ir jāuzskata par tādām, kas ir pilnībā beigušās?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša:

ja atbilstoši valsts tiesiskajam regulējumam attiecīgās autortiesības ir jāuzskata par kādā brīdī atjaunojamām vai atjaunotām, no kura brīža tas tā ir?"

III – Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku apsvērumi

A – *Tiesvedība*

32. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika reģistrēts 2015. gada 13. aprīlī.

33. Pamatlietas dalībnieki, Portugāles valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus Tiesas statūtu 23. panta otrajā daļā norādītajā termiņā.

34. Tiesas sēdē, kas notika 2016. gada 10. martā, piedalījās *Montis*, *Goossens* un Eiropas Komisijas pārstāvji.

B – *Iesniegto apsvērumu kopsavilkums*

35. *Montis* skatījumā, Beniluksa tiesas uzdotie jautājumi ir arī jāattiecina uz Direktīvas 98/71 17. pantu un uz tiem ir jāatbild tādējādi, ka šim pantam ir pretrunā bijušais VBDL 21. panta 3. punkts, ciktāl autortiesības tika atjaunotas 1998. gada 17. novembrī (proti, dienā, kad ir stājusies spēkā Direktīva 98/71).

36. Pakārtoti *Montis* ierosina, ka strīdīgais VBDL pants nerada sekas, jo tas ir pretrunā Bernes konvencijas 7. panta 4. punktam, aplūkojot to kopsakarā ar 5. panta 2. punktu, jo tā autortiesības neesot beigušās 1993. gada 19. aprīlī. Pakārtoti tas arī apgalvo, ka Bernes konvencijā noteiktie pienākumi ir paredzēti Direktīvas 93/98 10. panta 2. punkta "valsts noteikumos". No šī pēdējā minētā pieņēmuma tas secina, ka autortiesības esot tikušas atjaunotas 1995. gada 1. jūlijā, kas ir beigu termiņš, kad šī direktīva bija jāiekļauj valstu tiesību sistēmās.

37. *Goossens* kopumā uzskata, ka autortiesības uz krēsliem *Charly* un *Chaplin* Savienībā 1995. gada 1. jūlijā vairs nebija aizsargātas, tāpēc tās nevarēja tikt atjaunotas ar Direktīvu 93/98. Tas arī apgalvo, ka Tiesas judikatūrai (it īpaši lietās *Sony Music Entertainment*[16] un *Butterfly Music*[17] pasludinātajiem spriedumiem) nav nozīmes šīs lietas izspriešanā, jo tajās ir aplūkoti gadījumi, kuros strīdīgās tiesības bija aizsargātas citā Savienības dalībvalstī, un to beigšanās bija saistīta ar aizsardzības termiņa beigšanos, nevis ar formalitātes neizpildi, kā tas ir šajā lietā.

38. Turklāt attiecībā uz spriedumu *Flos*[18] *Goossens* uzskata, ka aizsardzības termiņa saskaņošana neattiecas uz tā īstenošanas noteikumiem, tāpēc Direktīvai 93/98 nav pretrunā (bijušais) VBDL 21. panta 3. punkts.

39. Labākajā gadījumā, pēc *Goossens* domām, autortiesības uz krēsliem *Charly* un *Chaplin* esot atjaunotas 2003. gada 1. decembrī, proti, dienā, kad tika atcelts VBDL 21. pants. Tiesiskās noteiktības prasībai pretrunā ir tas, ka par šo tiesību atjaunošanas brīdi tiek uzskatīts 1995. gada 1. jūlijs. Tādējādi uz pirmo jautājumu tas ierosina sniegt noraidošu atbildi, tāpēc par pārējiem diviem jautājumiem nebūtu jālemj.

40. Portugāles valdība apgalvo, ka autortiesību atjaunošanas princips ir nesaderīgs ar Direktīvas 93/98 mērķiem, bet, ja Tiesa nepieņemtu šādu nostāju, tā uzskata, ka saskaņā ar šo direktīvu beigušās autortiesības ir atjaunotas neatkarīgi no to beigšanās iemesla, it īpaši, ja tas bija pretrunā Bernes konvencijai. Tādējādi uz trešo jautājumu tā ierosina atbildēt, ka *Montis* autortiesību atjaunošanas diena ir 1995. gada 1. jūlijs.

41. Komisija nepiekrīt iesniedzējtiesai, kas autortiesību atjaunošanu attiecina tikai uz gadījumiem, kad autortiesību aizsardzības termiņš ir beidzies saskaņā ar valsts tiesībām pirms direktīvas [pieņemšanas] (ja tas ir īsāks par šajā direktīvā paredzēto termiņu, proti, septiņdesmit gadiem). Komisijas skatījumā, judikatūrā nav paredzēts nekāds autortiesību beigšanās iemesls, tāpēc Direktīva 93/98 ir piemērojama arī tad, ja tās ir beigušās kādas formalitātes neizpildes dēļ.

42. Komisija norāda, ka, nosakot autortiesību esamību tikai saskaņā ar valsts tiesībām, Beniluksa tiesa kļūdās, uzskatot, ka pirms direktīvas stāšanās spēkā tajās tika reglamentēts to termiņš. Pēc tās domām, ar šīs pēdējās minētās direktīvas 10. panta 2. punktu ir atļautas divas iespējas atjaunot autortiesības uz krēsliem *Charly* un *Chaplin*: vai nu *Montis* pierāda, ka 1995. gada 1. jūlijā tās ir bijušas spēkā kādā no dalībvalstīm, vai arī tā varētu atsaukties uz Direktīvā 92/100 paredzēto aizsardzību.

43. Jebkurā ziņā Komisija norāda uz (bijušā) *VBDL* 21. panta 3. punkta nesaderību ar Bernes konvenciju, un (autortiesību) beigšanās seku, kas izriet no šajā VBDL pantā paredzētās deklarācijas neiesniegšanas, saglabāšana ne tikai ir nesaderīga ar Direktīvas 93/98 mērķiem, bet arī ar [Eiropas] Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 17. pantā nostiprinātajām tiesībām uz īpašumu, kas ietver intelektuālo īpašumu. Kopumā tā ierosina iesniedzējtiesai sniegt atbildi, ka šajā lietā aplūkotajām autortiesībām, kas beidzās tāpēc, ka to īpašnieks nebija izpildījis formālo prasību, Direktīva 93/98 ir piemērojama no 1995. gada 1. jūlija.

16 — 2009. gada 20. janvāra spriedums, C-240/07, EU:C:2008:19.

17 — 1999. gada 29. jūnija spriedums, C-60/98, EU:C:1999:333.

18 — 2011. gada 27. janvāra spriedums, C-168/09, EU:C:2011:29.

IV – Prejudiciālo jautājumu analīze

A – *Ievada piezīmes*

44. Pirmā piezīme ir, ka vispirms es atsaukšos uz *Montis* [19] lūgumu papildināt prejudiciālos jautājumus ar Direktīvas 98/71 17. panta analīzi, kas, manuprāt, nebūtu jāpieņem.

45. Lai arī jēdzieni ir labi zināmi, atgādināšu, ka LESD 267. pantā paredzētā procedūra ir instruments Tiesas sadarbībai ar valstu tiesām, ar kura palīdzību Tiesa valstu tiesām sniedz Savienības tiesību interpretāciju, kas tām ir vajadzīga, lai izspriestu tajās izskatāmo lietu [20]. Tiesa ir lēmusi, ka tās dialogs ar valsts tiesām tiek nodibināts bezstrīdus procedūrā, kurā lietas dalībniekiem nav iniciatīvas tiesību, bet tām ir tikai iespēja izteikties. Tā kā tikai valsts tiesa var noteikt iesniedzamos jautājumus, lietas dalībnieki nevar mainīt to saturu [21].

46. *Hoge Raad* Beniluksa tiesai nav uzdevusi nevienu jautājumu par Direktīvas 98/71 17. pantu [22], nedz arī tā atsaucas uz šo direktīvu savos prejudiciālajos jautājumos, to nedara arī lietas dalībnieki. Pat ja Tiesa varētu pārformulēt tai uzdotos jautājumus, lai iesniedzējtiesai sniegtu citas izspriešanai nepieciešamās norādes, es neuzskatu, ka *Montis* lūgums varētu tikt apmierināts, jo lietas materiālos nav pietiekamas informācijas, lai sniegtu atbildi saistībā ar Direktīvas 98/71 17. pantu. Tāpēc es ierosinu aplūkot tikai prejudiciālajos jautājumos minēto apspriežamo priekšmetu.

47. Otrā piezīme attiecas uz *Montis* autortiesībām uz krēsliem, kuru esamība pati par sevi šajā lietā netiek apstrīdēta. Lai arī ir apspriesta to atjaunošana saskaņā ar Direktīvu 93/98, neviens no lietas dalībniekiem – nedz arī tiesa *a quo* – nav apstrīdējis, ka atpūtas krēslam *Charly* un ēdamzāles krēslam *Chaplin* piemīt tādas iezīmes, lai saskaņā ar Beniluksa tiesību aktos un Direktīvas 98/71 17. pantā paredzēto kumulatīvo principu tiem varētu piemērot gan tiesību normas par dizainparaugiem, gan normas, ar kurām ir aizsargātas autortiesības.

48. Šai otrajai piezīmei ir zināma nozīme, jo vispārīgi nav viegli nošķirt, kad priekšmetu (šajā gadījumā atpūtas krēsls un ēdamzāles krēsls) var uzskatīt par "mākslas darbu", kuram īpašo iezīmju dēļ, iespējams, būtu jāpiešķir ar autortiesībām paredzētā aizsardzība. Šajās debatēs nebūtu jāiesaistās (turklāt tās ir ļoti atkarīgas no fakta vērtējuma attiecībā uz katra priekšmeta oriģinalitāti un radošo līmeni, ņemot vērā priekšmeta funkcionālās prasības), jo, atkārtošu, strīdā *a quo* autortiesības uz atpūtas krēslu *Charly* un ēdamistabas krēslu *Chaplin* netiek apšaubītas. Jānorāda, ka Direktīvas 98/71 17. pantā dalībvalstīm ir piešķirta iespēja noteikt, "kādā mērā un ar kādiem nosacījumiem [..] šādu aizsardzību piešķir", ja to tiesību aktos dizainparaugiem ir piešķirta autortiesībām raksturīgā aizsardzība.

49. Mana trešā piezīme attiecas uz to, kā iesniedzējtiesa ir formulējusi savus jautājumus. Turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ es neuzskatu, ka atbilde uz otro jautājumu noteikti ir atkarīga no apstiprinošas atbildes uz pirmo jautājumu.

50. Tādējādi, neskarot šo apgalvoto savstarpējo atkarību, kā tā tika formulēta, sākumā analizēšu Direktīvas 93/98 piemērojamību šajā lietā, tāpēc ir jāinterpretē tās 10. panta 2. punkts. Pamatojoties uz šo pārbaudi, vēlāk tiks vērtēta strīdīgās formālas prasības (bijušajā VBDL 21. pantā paredzētā deklarācija par tiesību uzturēšanu) saderība ar Direktīvu 93/98. Visbeidzot būs jānorāda, tieši kurā datumā ir atjaunotas pamatlietā aplūkotās autortiesības.

19 — Skat. iepriekš 35. punktu.

20 — Skat. 2011. gada 15. septembra spriedumu *Test Unió de Pagesos de Catalunya* (C-197/10, EU:C:2011:590), 16. punkts un tajā minētā judikatūra.

21 — Skat. 2000. gada 6. jūlija spriedumu *ATB* u.c. (C-402/98, EU:C:2000:366), 29. punkts un tajā minētā judikatūra.

22 — Tomēr *Montis* savos apsvērumos (2. lappuses 5. punkts) apgalvo, ka 2014. gada 21. februārī Beniluksa tiesā iesniegtajā procesuālajā rakstā tas ir lūdzis atjaunot savas autortiesības, pamatojoties uz Direktīvas 98/71 17. pantu.

B – *Par Direktīvas 93/98 10. panta 2. punkta interpretāciju un tās piemērošanu strīdā*

1) Vispārēji apsvērumi

51. No Direktīvas 93/98 [23] preambulas vienpadsmitā apsvēruma izriet, ka Savienības likumdevējs ir saskaņojis autortiesību un atsevišķu blakustiesību termiņu, lai nodrošinātu augstu aizsardzības līmeni, kas vienlaikus atbilst iekšējā tirgus prasībām un vajadzībai radīt tādu juridisku vidi, kas veicina literāras un mākslinieciskas jaunrades harmonisku attīstību Savienībā.

52. Tādējādi tika noteikti visā Savienībā spēkā esoši un vienādi termiņi – gan literāriem un mākslas darbiem, gan kinematogrāfijas vai audiovizuāliem darbiem [24] – autora dzīves laiks un 70 gadi *post mortem auctoris* (*p.m.a.*) un piecdesmit gadi kopš pirmoreiz publicēts vai pirmoreiz publiskots darbs ((izpildītājiem) vai ierakstīts darbs (fonogrammu producentiem) [25].

53. Kas attiecas uz termiņu aprēķinu, Direktīvas 93/98 8. pantā tika noteikts, ka tos aprēķina no 1. janvāra nākamajā gadā pēc notikuma, kas tos rosinājis.

54. Šajā kontekstā un ar šo pašu mērķi saskaņot aizsardzības termiņus ar Direktīvas 93/98 10. panta 2. punktu tika ieviesta norma, ar ko autortiesības dalībvalstīs, kurās tās bija kļuvušas par sabiedrisko īpašumu, tika atjaunotas divās alternatīvās situācijās: a) ja 1995. gada 1. jūlijā [26] tās bija aizsargātas vismaz vienā dalībvalstī vai b) ja [tiesību] objekts atbilda Direktīvā 92/100 paredzētajiem aizsardzības kritērijiem.

55. Kopumā tam pamatā ir doma, ka autortiesību atjaunošana [27] dalībvalstīs, kurās tās nebija aizsargātas, vienādotu aizsardzības termiņu uz laiku, kas vajadzīgs, lai sasniegtu Direktīvā 93/98 paredzēto maksimālo aizsardzību. Tādējādi tiktu novērsti preču brīvas aprites, pakalpojumu sniegšanas brīvības un konkurences traucējumi, kurus radīja atšķirīgi termiņi [28].

56. Ja pirmo alternatīvo nosacījumu (proti, aizsardzība pirms 1995. gada 1. jūlija vismaz vienā dalībvalstī) Tiesa ir pārbaudījusi, tas tomēr tā nav attiecībā uz otro nosacījumu, kā to izklāstīšu turpinājumā. Protams, nav viegli interpretēt, kurā brīdī darbs atbilst "aizsardzības kritērijiem saskaņā ar Direktīvu 92/100/EEK".

2) Par pirmo alternatīvo nosacījumu

57. Spriedumā *Butterfly Music* [29] pirmo reizi tika interpretēts Direktīvas 93/98 10. pants, it īpaši tā 2. punkts [30]. Tiesa ir konstatējusi, ka, piemērojot šajā punktā paredzētos aizsardzības termiņus, dalībvalstīs, kuru tiesību aktos bija paredzēts īsāks termiņš, neaizsargātie darbi vai tiesību objekti no jauna būs aizsargāti.

23 — Skat. šo secinājumu 9. punktu.

24 — Attiecīgi Direktīvas 93/98 1. panta 1. punkts un 2. panta 1. punkts.

25 — Attiecīgi Direktīvas 93/98 3. panta 1. un 2. punkts.

26 — Šis datums noteikts Direktīvas 93/98 13. panta 1. punktā.

27 — Lai apzīmētu vienu un to pašu juridisko realitāti, jēdzieni *restablecimiento*, *restauración*, *renacimiento* vai *reviviscencia del derecho* [tiesību atjaunošana/atjaunošanās] tiek lietoti bez izšķirības.

28 — Skat. Direktīvas 2006/116 preambulas trešo apsvērumu, minēts 7. zemsvītras piezīmē. Traucējumi nebija tīri hipotētiski, kā tas ir konstatējams 1989. gada 24. janvāra spriedumā *EMI Electrola/Patricia Im- und Export* u.c. (341/87; EU:C:1989:30).

29 — C-60/98, EU:C:1999:333.

30 — Iesniedzējtiesas jautājums attiecās uz trešo personu iegūtajām tiesībām, proti, 3. punktu.

58. Tiesa vienlaikus ir atzinusi, ka šīs sekas izriet no Savienības likumdevēja skaidri paustas gribas [31], kurš ir apstiprinājis, ka pēc iespējas drīz bija jāsaskaņo valstu tiesību akti, kas reglamentē autortiesību un blakustiesību spēkā esamības termiņus [32], un jānovērš situācija, ka dažās dalībvalstīs konkrētas tiesības būtu beigušās, savukārt citās tās tiktu aizsargātas [33].

59. Šī izstrādes vēsture tika precizēta spriedumā *Sony Music Entertainment*, nospriežot, ka Direktīvas 93/98 10. panta 2. punktā noteiktais pirmais alternatīvais nosacījums ietvēra to, ka tiesību objektam ir jau piešķirta aizsardzība vismaz vienā dalībvalstī, lai arī ne obligāti tajā, kurā tā tika prasīta [34]. Tiesa piebilda, ka saskaņotais termiņš ir piemērojams arī tad, ja autortiesību objektam nekad netika paredzēta aizsardzība dalībvalstī, kurā ir prasīts to atjaunot [35].

60. Visbeidzot spriedumā *Flos* [36] Tiesa vispirms atzina autortiesību un dizainparaugu tiesību aizsardzības kumulācijas principu [37] un vēlāk noraidīja iespēju dalībvalstīm reglamentēt šīs aizsardzības termiņu, jo tas jau bija noteikts Direktīvā 93/98 [38]. Tā secināja, ka "saskaņā ar Direktīvas 98/71 17. pantu dizainparaugiem, kas reģistrēti dalībvalstī vai attiecībā uz dalībvalsti un atbilst dalībvalstīs paredzētajiem aizsardzības ar autortiesībām iegūšanas nosacījumiem, it īpaši nosacījumam par oriģinalitātes pakāpi, un attiecībā uz kuriem Direktīvas 93/98 1. pantā, skatot to kopā ar 10. panta 2. punktu, noteiktais termiņš vēl nav beidzies, šajā dalībvalstī ir jāpiešķir aizsardzība ar autortiesībām" [39].

61. Piemērojot šo judikatūru lietā par krēsliem *Charly* un *Chaplin* un pieņemot, ka attiecībā uz šiem tiesību objektiem ir iespējams noteikt aizsardzību ar autortiesībām (ko, atkārtoju, neviens nav apstrīdējis), Direktīvā 93/98 paredzētās "atjaunojošās" sekas būtu jāpiemēro *Montis* autortiesībām, ja tas pierāda, ka 1995. gada 1. jūlijā tās tika aizsargātas kādā no dalībvalstīm – Nīderlandē vai arī kādā citā dalībvalstī.

62. Tomēr, atbildot uz tiesas sēdē uzdoto jautājumu par to, vai krēsli bija aizsargāti ar autortiesībām kādā dalībvalstī (jo iesniegtajos procesuālajos rakstos, šķiet, ir aplūkota šo tiesību spēkā esamība Vācijā), gan *Montis*, gan *Goossens* nepārprotami atbildēja noraidoši.

63. Tāpēc ir jābalstās uz pierādītu faktu, ka 1995. gada 1. jūlijā uz krēsliem *Charly* un *Chaplin* neattiecās autortiesības nevienā dalībvalstī. Tāpēc *Montis* nevar atsaukties uz Direktīvas 93/98 10. panta 2. punkta iedarbību ar atpakaļejošu spēku, pamatojoties uz pirmo alternatīvo kritēriju, kas to izraisa [40].

31 — Šo gribu tā ir izsecinājusi, salīdzinot Komisijas sākotnējo priekšlikumu (saskaņā ar kuru tās noteikumi tiktu piemēroti "tiesībām, kas vēl nebija beigušās 1994. gada 31. decembrī") ar grozījumiem, kurus Eiropas Parlaments bija izdarījis jaunajā redakcijā un kuri būtiskie aspekti tika iekļauti Direktīvas 93/98 galīgajā redakcijā. Skat. 18. un 19. punktu spriedumā, 1999. gada 29. jūnijs, *Butterfly Music* (C-60/98, EU:C:1999:333).

32 — Skat. Direktīvas 93/98 preambulas otro apsvērumu.

33 — 1999. gada 29. jūnija spriedums *Butterfly Music* (C-60/98, EU:C:1999:333), 20. punkts.

34 — 2009. gada 20. janvāra spriedums *Sony Music Entertainment* (C-240/07, EU:C:2009:19), 22. punkts.

35 — Turpat, 25. punkts.

36 — Spriedums, 2011. gada 27. janvāris, C-168/09, EU:C:2011:29).

37 — Turpat, 37. un 38. punkts.

38 — Turpat, 39. punkts.

39 — Turpat, 41. punkts.

40 — *Montis* uzskata, ka nekas nemainītos, ja varētu sniegt šādas spēkā esamības Vācijā pierādījumu citā tiesvedībā ar trešo personu, jo prejudiciālais jautājums ir procesa jautājums strīdā, ko izskata Nīderlandes *Hoge Raad* (Augstākā tiesa), kurā nav jāapspriež faktiskie apstākļi, nedz arī ir jāsniedz jauni pierādījumi.

3) Par otro alternatīvo nosacījumu

64. Lielākas interpretācijas problēmas ir saistītas ar otro alternatīvo nosacījumu, lai piemērotu aizsardzības termiņus, kas ir minēti Direktīvas 93/98 10. panta 2. punktā, kura beigās ir atsauce uz Direktīvu 92/100. Jau esmu norādījis, ka judikatūras šajā ziņā nav.

65. Šī punkta beigu daļas redakcija un Direktīvas 92/100 turpmāka interpretācija rada zināmas neskaidrības, jo nav viegli identificēt "aizsardzības kritērijus", kas tajā esot apkopoti [41]. Faktiski Direktīvas 92/100 2. pantā ir tikai minēti nomas tiesību un patapinājuma tiesību turētāji un tiesību objekti, un citas autortiesību blakustiesības, kas attiecas darbiem, kuri tiek aizsargāti ar autortiesībām [42].

66. Lai arī dažos gadījumos Direktīvā 92/100 ir minēti kritēriji, kas ir jāizpilda, piemēram, filmu producentam (2. panta 1. punkta ceturtais ievilkums) [43], citos gadījumos citiem, piemēram, fonogrammu autoriem, tie nav precizēti (2. panta 1. punkta trešais ievilkums). Taču visos gadījumos ir jāizpilda minētajā direktīvā [44] paredzētie vispārējie aizsardzības nosacījumi, tostarp 12. pantā noteiktais aizsardzības termiņš [45].

67. Attiecībā uz aplūkojamo lietu ir jāprecizē, ka Direktīvas 92/100 13. panta 1. punktā arī tika noteikts, ka tajā atzītās tiesības attiecas tikai uz darbiem, ko "1994. gada 1. jūlijā joprojām aizsargā dalībvalstu tiesību akti [..] *vai kas šajā dienā atbilst aizsardzības kritērijiem, kurus paredz šīs direktīvas noteikumi*" [46].

68. No šī vēsturiskā viedokļa raugoties, varbūt ir labāk saprotams tas, ka ar Direktīvu 92/100 pirmo reizi dalībvalstīm tika uzlikts pienākums aizsargāt noteiktas tiesības, kuras vai nu nebija aizsargātas visās dalībvalstīs, vai arī nebija aizsargātas nevienā no tām [47]. Acīmredzamākais piemērs ir tas, ka izpildītāja tiesības uz viņa darbu ierakstiem [48] tika ieviestas ar Direktīvu 92/100.

69. Ņemot vērā šīs norādes un atgriežoties pie Direktīvas 93/98, atsauce Direktīvas 92/100 10. panta 2. punktā *in fine*, šķiet, ir jāsaprot tādējādi, ka autortiesību un blakustiesību aizsardzība tika noteikta – un attiecīgajā gadījumā attiecināta uz – darbiem un tiesību objektiem, kuriem tā jau bija nodrošināta 1994. gada 1. jūlijā vai kuriem šī aizsardzība bija jānodrošina, ja attiecīgās dalībvalstis bija transponējušas Direktīvu 92/100 savā tiesību sistēmā [49].

41 — Komisija tiesas sēdē atzina, ka Direktīvā 92/100 nav iekļauti "aizsardzības kritēriji", uz kuriem ir atsauce Direktīvas 93/98 10. panta 2. punkta beigu daļā.

42 — Konkrētāk, tā norāda uz autora (attiecībā uz sava darba oriģinālu vai kopijām), izpildītāja (attiecībā uz savu darbu ierakstiem), fonogrammu autora (attiecībā uz savām fonogrammām) un filmu pirmo fiksējumu producenta (attiecībā uz filmu oriģināliem un kopijām) ekskluzīvajām tiesībām atļaut vai aizliegt nomāt vai patapināt.

43 — Jāmin filmu pirmais fiksējums – kas arī ir definēts šajā tiesību normā – un tiesības, kas attiecas tikai uz oriģināliem un kopijām.

44 — Saskaņā ar Romas konvencijas par izpildītāju, fonogrammu producentu un raidorganizāciju tiesību aizsardzību (1961) 14. pantu fonogrammu producentiem minimālais aizsardzības termiņš ir divdesmit gadi (latviešu valodas versija pieejama http://likumi.lv/doc.php?id= 51244].

45 — Reinbothe, J. un von Lewinski, S. *The EC Directive on Rental and Lending Rights and on Piracy*. Londona, 1993, 120. lpp.

46 — Mans izcēlums.

47 — Skat. Eiropas Kopienu Komisijas *Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology – Copyright Issues Requiring Immediate Action*, COM(88) 172, galīgā redakcija, 159. lpp.

48 — Direktīvas 92/100 2. panta 1. punkta otrais ievilkums.

49 — Walter, M. M. "Term Directive – Article 10 Application in time". No: Walter, M. M. un von Lewinski, S. *European Copyright Law – A Commentary*. Oksforda, 2010, 622. lpp.

70. Direktīvas 93/98 mērķis nebija atjaunot ar atpakaļejošu spēku jebkādas autortiesības un objektus, kas dalībvalstīs bija kļuvuši par sabiedrības īpašumu, jo šāds pasākums nebija jāveic, lai nodrošinātu iekšējā tirgus pareizu darbību [50]. Tās mērķis bija nodrošināt tikai to tiesību un tiesību objektu aizsardzību, kas alternatīvi 1995. gada 1. jūlijā bija aizsargāti kādā no dalībvalstīm vai arī tiem būtu bijis jābūt aizsargātiem saskaņā ar Direktīvu 92/100. Tāpēc tās mērķis, kā tika atgādināts, bija vienveidīgi piemērot aizsardzības termiņu visā Savienībā un tādējādi novērst traucējumus, ko izraisīja valstīs paredzētie atšķirīgie aizsardzības termiņi [51].

71. Jebkurā ziņā *Montis* lūdz atjaunot savas autortiesības un aizsardzību, ko tās sniedza tā krēsliem, nevis nomas tiesības un patapinājuma tiesības, ne arī citas blakustiesības, kas it īpaši paredzētas Direktīvā 92/100. Tādējādi tam nav tiesību atsaukties uz Direktīvas 93/98 10. panta 2. punkta *in fine* minēto atsauci.

4) Par iespējamo atsaukšanos uz Direktīvu 98/71

72. Tiesas sēdē bija konstatējama zināma lietas dalībnieku vienprātība attiecībā uz elastīgu un dinamisku Direktīvas 93/98 10. panta 2. punktā minētās atsauces uz Direktīvu 92/100 interpretāciju, attiecinot to arī uz visām intelektuālā īpašuma tiesību saskaņošanas normām, tostarp attiecībā uz dizainparaugiem, kuru tiesisko aizsardzību Savienības līmenī reglamentē Direktīva 98/71. Tādējādi esot konstatēta vienlaicīga autortiesību aizsardzība kopā ar tiesībām uz šajā lietā aplūkoto krēslu dizainparaugu.

73. Tomēr mani nepārliecina minētās atsauces piemērošanas jomas paplašināšana.

74. Pirmkārt, no tīri formāla viedokļa raugoties, Direktīvas 2006/116 10. panta 2. punkts, kurā ir kodificēti autortiesību un atsevišķu blakustiesību aizsardzības termiņi, ir pārņemta redakcija, kas ir identiska Direktīvas 93/98 10. panta 2. punkta redakcijai, negrozot atsauci uz Direktīvu 92/100. Ar šo informāciju pietiek, lai pierādītu, ka likumdevējs nav vēlējies attiecināt atsauci arī uz citiem intelektuālā īpašuma veidiem. Proti, pieņemot minēto 2006. gada kodificēto direktīvu, šo atsauci uz Direktīvu 98/71 būtu bijis iespējams bez grūtībām attiecināt uz dizainparaugu aizsardzību, kas toreiz bija spēkā, bet tas nav darīts.

75. Taču no materiāltiesiskā viedokļa raugoties, ir loģiski, ka Direktīvā 2006/116 ir iekļauta tieši tāda paša atsauce uz Direktīvu 92/100, jo šajā pēdējā minētajā direktīvā noteiktais tiesību termiņš, kas sākotnēji bija balstīts uz minimāliem laikposmiem, tika aizstāts ar Direktīvas 93/98 2. un 3. pantā paredzēto termiņu [52]. Citiem vārdiem sakot, Direktīvā 92/100 paredzēto tiesību spēkā esamības termiņš faktiski ir reglamentēts Direktīvā 93/98. Tādēļ atsauce uz Direktīvas 93/98 10. panta 2. punktu bija nenovēršama Direktīvā 2006/116, lai nodrošinātu Direktīvā 92/100 reglamentēto tiesību aizsardzības termiņu, it īpaši gadījumos, kad šādas tiesības netika atzītas visās dalībvalstīs.

76. Tāpēc attiecībā uz Direktīvu 98/71 tiesību uz dizainparaugiem aizsardzības termiņš, pirmkārt, ir reglamentēts tās 10. pantā un ir noteikts uz piecu gadu laikposmu, proti, ļoti atšķirīgi no autortiesību un blakustiesību aizsardzības. Otrkārt, saikne starp tiesībām uz dizainparaugiem un autortiesībām tika izveidota ar tās 17. pantu, kurā galvenokārt ir atsauce uz valstu tiesībām. Šajos apstākļos nebija nepieciešama arī atsauce, kas balstīta uz ļoti brīvu atsauces uz Direktīvu 92/100 interpretāciju, nedz bija jāsniedz norāde par leģislatīva mērķa atbilstību šai jaunajai atsaucei.

50 — Jorna, K. un Martin-Prat, M. "New rules for the game in the European copyright field and their impact on existing situations". *European intellectual Property Review* (*EIPR*). 1994, 148. lpp.

51 — Par preču brīvu apriti skat. spriedumu, 1988. gada 17. maijs, *Warner Brothers* u.c./*Christiansen* (158/86; EU:C:1988:242), 10.–16. punkts.

52 — Saskaņā ar tās 11. pantu, ar ko skaidri ir atcelts Direktīvas 92/100 11. un 12. pants, kuros bija noteikts minētais "minimālais" termiņš, gaidot "turpmāko saskaņošanu", kas tika veikta ar Direktīvu 93/98 (skat. preambulas sešpadsmito apsvērumu).

5) No iepriekš pierādītā izrietošais

77. Kopumā: a) *Montis* nevar atsaukties uz Direktīvas 93/98 10. panta 2. punkta sākuma daļu, atzinis, ka attiecīgajā datumā tā autortiesības uz krēsliem *Charly* un *Chaplin* nebija spēkā nevienā Savienības dalībvalstī, un b) nevar arī atsaukties uz Direktīvā 92/100 noteikto aizsardzību, jo tajā veiktā atsauce uz Direktīvas 93/98 10. panta 2. punktu nav piemērojama šī veida autortiesībām, bet tikai tām, kas minētas Direktīvā 92/100. Turklāt, kā ticis izklāstīts, atsauce uz Direktīvā 98/71 paredzēto aizsardzību nav attiecināma uz dizainparaugiem.

78. Tomēr Direktīva 93/98 varētu tikt piemērota *Montis* autortiesībām, ja ar minēto direktīvu būtu nesaderīgs (bijušais) VBDL 21. panta 3. punkts, kurā ir liegta autortiesību atjaunošana, jo tas būtu pretrunā tās 10. panta 2. punktā izvirzītajam mērķim. Un tieši tāda ir Beniluksa tiesas uzdotā otrā jautājuma jēga.

C – *Par (bijušā) VBDL 21. panta 3. punkta saderību ar Direktīvu 93/98*

79. Ar Briselē 2002. gada 20. jūnijā parakstīto Protokolu [53] no 2003. gada 1. decembra tika atcelts (bijušais) VBDL 21. panta 3. punkts un ar to saistītais šī likuma 24. pants. Kā norādīts, tie tika atcelti, jo *Hoge Raad* bija atzinusi to nesaderību ar Bernes konvencijas [54] 5. panta 2. punktu un ar *TRIPS* līguma 9. pantu līguma parakstītājām valstīm uzlikto pienākumu ievērot minēto konvenciju.

80. Šis lēmums šķita esam loģisks, jo tiem, kas gribēja saglabāt autortiesības uz dizainparaugiem, VBDL bija noteikta prasība iesniegt deklarāciju par tiesību saglabāšanu gadā pirms katra piecu gadu aizsardzības laikposma beigām. Faktiski deklarācija bija viena no Bernes konvencijas 5. panta 2. punktā minētajām formalitātēm un tādējādi tā tika svītrota no VBDL.

81. Ņemot vērā saikni starp Bernes konvenciju un Savienības tiesībām ar *TRIPS* 9. panta 1. punkta starpniecību, ir jāsaprot, ka (bijušais) VBDL 21. panta 3. punkts no *TRIPS* līguma spēkā stāšanās brīža bija nesaderīgs arī ar Savienības tiesībām.

82. (Bijušā) VBDL 21. panta 3. punkta nesaderība ar starptautiskajām tiesībām un tādējādi ar Savienības tiesībām ar pārinieku *TRIPS* – Bernes konvencija starpniecību tomēr neatrisina pretrunas attiecībā uz tā saikni ar Direktīvu 93/98.

83. *Goossens* apgalvo, ka Direktīvā 93/98 netika saskaņoti autortiesību īstenošanas noteikumi. Šāds apgalvojums nav pilnībā pareizs, jo Direktīvas 93/98 8. pants reglamentē termiņu aprēķināšanu, kas skar šo tiesību īstenošanu. Taču, pat ja šāds apgalvojums būtu pareizs, tas neļautu saglabāt bijušā VBDL 21. panta iedarbību, stājoties spēkā Direktīvai 93/98.

84. Lai arī ar Direktīvu 93/98 veiktā saskaņošana neskāra autortiesību uz dizainparaugiem īstenošanas procesuālos aspektus, būtu neloģiski – un pilnībā formāli – pieņemt, ka (bijušais) VBDL 21. pants tiek saglabāts, kad autortiesību aizsardzība tika pagarināta (septiņdesmit gadi), kā tas tika noteikts šajā direktīvā, kas arī uzliek pienākumu atjaunot jau beigušās autortiesības.

85. Ja Direktīva 93/98 ir balstīta uz Bernes konvencijas (uz kuru ir vairākkārtējas atsauces) pamatprincipiem [55], viens no kuriem ir aizliegums pakļaut autortiesības noteiktām administratīvām formalitātēm, ir grūti pieņemt, ka, esot spēkā Direktīvai 93/98, (bijušā) VBDL 21. panta prasība tiktu saglabāta valsts (šajā gadījumā Beniluksa) tiesību normā kā šo pašu tiesību pastāvēšanas nosacījums. Ja

53 — Skat. vēlreiz 3. zemsvītras piezīmi.

54 — Minēts šo secinājumu 17. punktā. Saskaņā ar to autortiesību izmantošana un īstenošana nav pakļauta nekādām formalitātēm.

55 — Preambulas 1., 5., 12., 14., 17. un 22. apsvērums, kā arī 1. un 7. pants.

netiktu prasīts ievērot šo formalitāti vai ja tā tiktu savlaicīgi atcelta, Direktīvā 93/98 garantēto autortiesību īpašnieks varētu saņemt tajā sniegtās priekšrocības, pagarinot to aizsardzības termiņu. (Bijušajā) VBDL 21. pantā noteiktās prasības saglabāšana pilnībā liedz šo iespēju un tādējādi arī Direktīvas 93/98 lietderīgo iedarbību.

86. Turklāt, ierobežojot autortiesības šādā veidā, (bijušais) VBDL 21. panta 3. punkts neitralizētu Direktīvas 93/98 efektivitāti, ciktāl tas liedza sasniegt tās preambulas vienpadsmitajā apsvērumā [56] izvirzītos mērķus, proti, nodrošināt augstu aizsardzības līmeni un radīt tādu juridisku vidi, kas veicina literāras un mākslinieciskas jaunrades harmonisku attīstību.

87. Tāpēc es uzskatu, ka, beidzoties Direktīvas 93/98 transponēšanas termiņam, 10. panta 2. punkta lietderīgajai iedarbībai bija pretrunā tas, ka tika piemērota tāda valsts tiesību norma kā (bijušais) VBDL 21. panta 3. punkts, saskaņā ar kuru autortiesības uz darbu, kas bija beigušās pirms 1995. gada 1. jūlija, netika atjaunotas.

88. Tomēr šim secinājumam ir jāsniedz divi paskaidrojumi. Pirmais ir, ka VBDL 21. panta nesaderība ar Direktīvu 93/98, kā tika minēts, rodas šīs direktīvas spēkā stāšanās brīdī. Pamatojoties uz Direktīvu 93/98, nebūtu jāapgalvo, ka (bijušais) VBDL 21. pants ar to bija nesaderīgs, pirms direktīva sāka juridiski pastāvēt, lai arī tas bija pretrunā Bernes konvencijai un tādējādi arī pretrunā Savienības tiesībām.

89. Otrā piezīme ir, ka, tā kā strīds starp *Montis* un *Goossens* ir starp privātpersonām, tiesa ir jābrīdina, ka direktīvai nebūs tiešas horizontālas iedarbības, tostarp attiecībā uz skaidrām, precīzam un beznosacījumu normām, kas piešķir tiesības un uzliek pienākumus privātpersonām [57]. Tiesas judikatūrā valsts tiesai šajā ziņā ir uzlikts pienākums interpretēt savas valsts tiesības, cik vien tas ir iespējams, saskaņā ar attiecīgās direktīvas gramatisko nozīmi un mērķi, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, lai nodrošinātu direktīvas efektivitāti pilnībā un rastu direktīvas mērķiem atbilstošu risinājumu [58].

90. Valsts tiesas pienākuma ņemt vērā direktīvas saturu, interpretējot un piemērojot attiecīgās valsts tiesību normas, robežas nosaka vispārējie tiesību principi, it īpaši tiesiskās noteiktības princips un atpakaļejoša spēka aizlieguma princips, un tas nevar būt pamats valsts tiesību *contra legem* interpretācijai [59].

91. Lai arī iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai – attiecībā uz iepriekš minēto laikposmu – valsts tiesības var interpretēt saskaņā ar Direktīvu 93/98 vai – ja, kā šķiet, tas nebūs iespējams – valsts tiesību nesaderības ar Savienības tiesībām dēļ cietusī puse varēs atsaukties uz judikatūru attiecībā uz šī apstākļa dēļ ciesto zaudējumu atlīdzinājumu, ja vien ir izpildīti visi šajā judikatūrā paredzētie nosacījumi [60].

56 — Minēts 9. punktā.

57 — Skat. spriedumu, 2007. gada 7. jūlijs, *Carp* (C-80/06, EU:C:2007:327), 20. punkts un tajā minētā judikatūra.

58 — Spriedumi, 2004. gada 5. oktobris, *Pfeiffer* u.c. (no C-397/01 līdz C-403/01; EU:C:2004:584), 113. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2011. gada 15. septembris, *Mücksch* (C-53/10; EU:C:2011:585), 29. punkts un tajā minētā judikatūra.

59 — Spriedums, 2009. gada 23. aprīlis, *Angelidaki* u.c. (no C-380/07 līdz C-380/07; EU:C:2009:250), 199. punkts un tajā minētā judikatūra.

60 — Kumulatīvi atbildības nosacījumi īsumā ir šādi: a) attiecīgās direktīvas mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām; b) šo tiesību saturs ir nosakāms, pamatojoties uz šīs direktīvas noteikumiem, un c) ir jāpastāv tiešai cēloņsakarībai starp dalībvalsts izdarīto pienākuma neizpildi un nodarīto kaitējumu. Skat. spriedumus, 2012. gada 24. janvāris, *Domínguez* (C-282/10; EU:C:2012:33), 43. punkts, un 2009. gada 23. aprīlis, *Angelidaki* u.c. (no C-378/07 līdz C-380/07; EU:C:2009:250), 202. punkts un tajā minētā judikatūra.

92. Visbeidzot attiecībā uz Hartas 17. panta 2. punkta, kas aizsargā intelektuālā īpašuma tiesības, uz ko atsaukusies Komisija [61], iespējamo tiešo piemērojamību, ir tikai jānorāda, ka strīda faktiskie apstākļi attiecas uz laiku, kad Hartai nebija saistoša juridiskā spēka. Tāpēc es uzskatu, ka lieka ir polemika par to, vai ar šo Hartas pantu privātpersonām ir noteiktas subjektīvas tiesības judikatūras, kas izriet no sprieduma *Kücükdeveci* [62], izpratnē, kurā ir atzīta tā piemērošana strīdā starp privātpersonām, ko reglamentē Direktīva 93/98.

93. Tāpēc ar strīdīgo tiesisko regulējumu – kamēr tas bija spēkā – nevarēja tikt pārkāpts Hartas 17. panta 2. punkts, un tādējādi tas neradīja tiesiskas sekas. Jebkurā ziņā iespējamais īpašuma tiesību pārkāpums, kas radies tāpēc, ka (bijušajā) VBDL 21. panta 3. punktā noteiktajai formālajai prasībai bija atceļošas sekas, arī nevar tikt pārmests atbildētājam pamatlietā.

D – *Par autortiesību atjaunošanas datumu*

94. Šaubas attiecībā uz datumu, kurā tika atjaunotas autortiesības uz atpūtas krēslu *Charly* un ēdamzāles krēslu *Chaplin*, ir saprotamas. *Montis* ierosina, ka tas ir to beigšanās diena, proti, 1993. gada 18. aprīlis. Tomēr es neuzskatu, ka šādu secinājumu varētu izdarīt, pamatojoties uz Direktīvu 93/98, ko tomēr varētu pamatot ar citiem argumentiem.

95. Valsts tiesa, iespējams, varētu uzskatīt, ka saskaņā ar Protokolu (bijušā) VBDL 21. pants tika atcelts ar atpakaļejošu spēku, tādējādi autortiesību beigšanās attiecīgās prasības neizpildes dēļ būtu spēkā neesoša *ex tunc* (neskarot trešo personu tiesības). Beniluksa valstu tiesas arī varētu lemt par to, vai to tiesību sistēmā ir atļauts tas, ka (bijušā) VBDL 21. panta nesaderība ar Bernes konvenciju padarīja par spēkā neesošu arī *ex tunc* autortiesību beigšanos administratīvo formalitāšu neizpildes dēļ. Abos gadījumos tiktu ne tikai atjaunotas zaudētās autortiesības, ko izraisītu šis secinājums, bet arī tiktu konstatēts, ka juridiski tās nekad nav beigušās. Taču, lai veiktu vienu vai otru risinājumu, manuprāt, tās nevarētu rēķināties ar Tiesas palīdzību, jo tai nav kompetences interpretēt valsts tiesības (šajā lietā VBDL un Protokolu, ar kuru tas daļēji tiek atcelts), kā arī izvērtēt to saderību ar starptautiskajām tiesībām (Bernes konvenciju), kad tās vēl nebija Savienības tiesību sastāvdaļa.

96. Manuprāt, ar Direktīvu 93/98 ieviestā autortiesību atjaunošana, no Savienības tiesību viedokļa raugoties, notika 1995. gada 1. jūlijā, proti, dienā, kas ir paredzēta tās 10. panta 2. punktā, aplūkojot to kopsakarā ar 13. panta 1. punktu. Kopienas likumdevējs ir precizējis (13. panta 1. punkts), ka dalībvalstīm pirms šīs dienas bija jāveic pasākumi, kas vajadzīgi, lai pielāgotos jaunajam vienotajam autortiesību režīmam, tostarp iespējamai šo tiesību atjaunošanai (izriet no 10. panta 2. punkta). Turklāt tas apzinājās, ka trešās personas pirms šīs dienas bija veikušas "izmantošanas darbības", un, neskarot šīs personas un to iegūtās tiesības, tas pagarināja aizsardzības termiņu līdz septiņdesmit gadiem.

97. Tomēr es uzskatu, ka šo datumu varētu nošķirt no diviem citiem datumiem: pirmais ir brīdis (1993. gada 19. aprīlis), kad, neparedzot turpinātību, tiktu atjaunotas autortiesības, kas bija kļuvušas par sabiedrības īpašumu bez tiesiski pieņemama iemesla. Tas būtu atjaunošanas brīdis, ja Nīderlandes tiesas atzītu deklarācijas par tiesību uzturēšanu prettiesiskumu un nospriestu, ka, atzīstot to par neieviestu, šāda prasība nekad nav bijusi. Šajā gadījumā būtu piemērojams septiņdesmit gadu *p.m.a.* autortiesību aizsardzības termiņš saskaņā ar Direktīvas 93/98 10. panta 2. punktu, jo, neraugoties uz visu, *Montis* autortiesības 1995. gada 1. jūlijā bija spēkā vienā dalībvalstī.

61 — Atsaucoties uz spriedumiem, 2011. gada 24. novembris, *Scarlet Extended* (C-70/10; EU:C:2011:771), 43. punkts, un 2015. gada 16. jūlijs, *Coty Germany* (C-580/13; EU:2015:485), 35. punkts, Komisija savu apsvērumu 45. punktā apgalvo, ka, nosakot intelektuālā īpašuma tiesību ierobežojumu, katrā ziņā būtu jāievēro to būtiskais saturs. Tomēr nešķiet, ka norma, ar kuru izņēmuma gadījumā ir ieviesta autortiesību atjaunošana ar atpakaļejošu spēku pēc tam, kad tās kļuvušas par sabiedrisko īpašumu, ietver īpašuma tiesību kodolu.

62 — Spriedums, 2010. gada 19. janvāris, C-555/07, EU:C:2010:21, 56. punkts.

98. Otrais brīdis [63] ir 2003. gada 1. decembris, kad ir stājies spēkā Protokols, ar kuru tika atcelts (bijušais) VBDL 21. pants. Tā kā runa ir par Beniluksa tiesībām, kurās attiecībā uz šāda veida procedūrām ir tādi paši apsvērumi kā valsts tiesībās, Tiesai tās nav jāinterpretē. Ja, no Savienības tiesību viedokļa raugoties, *Montis* autortiesību atjaunošanas brīdis var būt vienīgi 1995. gada 1. jūlijs, kā es to ierosinu, valstu tiesām ir jānoskaidro, kāda nozīme ir protokola stāšanās spēkā dienai, un tā iespējamās atpakaļejošās sekas. Lai arī šīs valsts tiesību normas interpretācija man nav jāveic, iespējams, varētu secināt, ka *Montis* atjaunotās tiesības nebija attiecināmas uz trešajām personām līdz 2003. gada 1. decembrim, kas liek man izteikt pēdējās pārdomas par labticīgu trešo personu aizsardzību.

99. Loģiski, ka, ņemot vērā Direktīvas 93/98 10. panta 3. punkta pirmajā teikumā noteikto nepārprotamo prasību, no šīm trešajām personām nav jāprasa nekāda ekonomiska atlīdzība par šo tiesību prettiesisku izmantošanu pirms to atjaunošanas 1995. gada 1. jūlijā. Tomēr šī paša punkta otrajā teikumā dalībvalstīm ir noteikts pienākums veikt pasākumus trešo personu iegūto tiesību aizsardzībai, tām piešķirot ļoti plašu rīcības brīvību pieņemt tiesību aktus.

100. Šādos apstākļos, ņemot vērā iepriekšējos punktus, (bijušā) VBDL 21. panta atcelšanas ar Protokolu no 2003. gada 1. decembra sekas ir jāreglamentē valsts tiesībās un jānoskaidro, vai šo atcelšanu var uzskatīt par šāda veida leģislatīvu pasākumu, kas ir samērīgs Direktīvā izvirzītajam mērķim. Tā kā Beniluksa tiesa nav tieši uzdevusi jautājumu par Direktīvas 93/98 10. panta 3. punkta interpretāciju, šajā lietā tas nav jāizskata.

V – Secinājumi

101. Saskaņā ar iepriekš izklāstītajiem argumentiem es ierosinu Tiesai uz Beniluksa tiesas uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Direktīvas 93/98/EEK par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņu saskaņošanu 10. panta 2. punktam pretrunā ir valsts tiesību norma, saskaņā ar kuru tiek uzskatīts, ka autortiesības uz mākslas darbu ir beigušās pirms 1995. gada 1. jūlija vienkārši administratīvās formalitātes neizpildes dēļ. Valsts tiesai ir jāpārbauda, vai strīdā starp privātpersonām, kuru tā izskata, valsts tiesības var interpretēt saskaņā ar minēto direktīvu un attiecīgajā gadījumā nepiemērot valsts tiesību normu;

2) Direktīvas 93/98 10. panta 2. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar 13. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka skartās autortiesības ir atjaunotas 1995. gada 1. jūlijā.

63 — *Montis* ir piedāvājis trešo brīdi – 1998. gada 17. novembri, kurā ir stājusies spēkā Direktīva 98/71. Ņemot vērā 44. un nākamajos punktos izklāstīto iemeslus, tā kā debates nav jāpaplašina uz iespējamo minētās direktīvas iedarbību, uzskatu, ka šis iespējamais datums nav jāaplūko.